

آداب میلاد مسیح

آندرانیک هویان

می رفتند.

پس از پایان مراسم مذهبی، ابتدا سالخوردگان مرد، سپس مردان میانسال، پس از آن جوانان و سرانجام زنان و کودکان با نشخارکی که مقام روحانی به آنها می داد، متبرک می شدند.

شب تولد حضرت عیسی مسیح اعضای خانواده در خانه بزرگ خاندان جمع می شدند و هر یک با خود "خون" (XUN) - یک سینی که در آن شیرینی، تنقلات، آجیل، میوه و هدیه قرار داده، روی آن را می پوشانند - می بردند.

روستاییان در آن شب قربانی می کردند، ترتیب قربانی چنین بود که دو جوان از سوی سالخوردگان روستا انتخاب می شدند، آن دو برای جمع آوری پول برای خرید گاو یا گوسفند قربانی، به خانه های روستاییان می رفتند، هر یک از روستاییان بنابه وسع خود مقداری پول می دادند، پس از خریدن گاو و یا گوسفند، در خانه یکی از روستاییان که نذر کرده بود قربانی در خانه او انجام شود، قربانی می کردند و با خون قربانی بر در ورودی کلیسا علامت صلیب می کشیدند. بانوان روستا نیز "خون" تهیه کرده و به خانه ای که نذر کرده بود قربانی در آنجا انجام پذیرد می فرستادند. جوانان روستا در آن خانه جمع می شدند و تا نیمه شب به شادی، رقص و پایکوبی می پرداختند، لیکن سالمندان در آن جشن شرکت نمی کردند.

گوشت قربانی را میان تمامی خانواده های روستا تقسیم می کردند تا برای روز بعد که دید و بازدید "دوره" می روند، همه خانه ها خوراکی برای پذیرایی از مهمانان داشته باشند. بامداد روز عید روستاییان به کلیسا و پس از پایان مراسم به منزل "خاج کاور" و پدر تعمیدی می رفتند و در آنجا از آنها پذیرایی می شد. روستاییان تولد و غسل تعمید حضرت عیسی مسیح را به یکدیگر تبریک گفته، در خانه "خاج کاور" به شادی و رقص می پرداختند، سپس برای تبریک گفتن به خانه دیگر روستاییان "دوره" می رفتند. (موسیان، ۲۰۱، ص ۱۵)

منابع:

- ۱- مانوکیان، آرداک: اعیاد کلیسای ارمنی، ترجمه هرابر خالاتیان، تهران، ۱۳۶۰
- ۲- موسیان: واژگن و دکتر واهیک رانوسیان: آداب و رسوم ارمنیان خرقان، ۲۰۰۱
- ۳- یدگاریان: سرزمین چهار محال ایران، تهران، ۱۹۶۳

جراکالویس یا روشنائی چراغ

ارمنیان عصر روز پنجم ژانویه به کلیسا می روند، صبح و خیاط کلیسا را با چراغ های رنگارنگ روشن می کنند و هنگام غروب کشیش در محراب کلیسا مراسم مذهبی خاص این روز را انجام می دهد. پس از پایان مراسم مذهبی نیز حاضران در جلو محراب کلیسا اجتماع می کنند و کشیش با دادن تکه ای "نان مقدس" یا "نشخارک" به هر یک، آنان را تبرک می دهد. پس از آن ارمنیان به خانه های خود بازمی گردند. در این شب پس از آماده شدن میز شام، بزرگ خانواده "نشخارک" یا "نان مقدس" را که از کلیسا فرستاده اند، به تعداد افراد خانواده، تکه تکه می کند و هر تکه را در لیوان می گذارد. حاضران پیش از خوردن شام، "نشخارک" را از لیوان در می آورند و در دهان خود می گذارند و آن را می خورند. ارمنیان این مراسم را "تاتاخوم" و این شب را "شب تاتاخوم" می گویند. در این شب، شام ارمنیان ایران بیشتر، کوکو، ماهی، ماهی شور، دست پیچ و پلو است.

ارمنیان صبح روز ششم ژانویه که آن را روز تولد و غسل تعمید پیامبر خود می دانند، جملگی به کلیسا می روند و پس از انجام مراسم مذهبی خاص روز تولد حضرت مسیح، مراسم غسل تعمید آن حضرت انجام می پذیرد. این مراسم به یادبود غسل تعمید ایشان در کنار رود اردن به دست یحیی تعمیده شده، صورت می گیرد.

پس از پایان مراسم مذهبی غسل تعمید، مقام روحانی صلیب را از درون ظرف غسل تعمید برمی دارد و به دست کسی که از پیش به نام "پدر تعمیدی" آن روز تعیین شده است، می دهد. پس از پایان مراسم، ارمنیان تولد و غسل تعمید آن حضرت را به یکدیگر تبریک می گویند و از آن پس مراسم دید و بازدید عید ارمنیان آغاز می شود.

پیش از این برگزاری مراسم تولد و غسل تعمید حضرت عیسی مسیح در روستاهای ارمنی نشین نقاط مختلف، تفاوت هایی داشت.

برای مثال، ارمنیان روستاهای چهارمحال روز ششم ژانویه به کلیسا می رفتند، پس از انجام مراسم مذهبی، همراه با کشیش روستا به خانه "پدر تعمیدی" که او را "خاج کاور" می نامیدند وارد می شدند و از آنها با چای و شیرینی یا ناهار پذیرایی می شد. (یدگاریان، ۱۹۶۳، ص ۴۷)

عصر روز پنجم ژانویه در روستاهای خرقان، روستاییان ارمنی، گوسفندی را ذبح می کردند تا سفره شام شب عید میلاد و غسل تعمید رنگین تر باشد و صبح روز ششم ژانویه به کلیسا

تاریخ دقیق ولادت حضرت عیسی مسیح روشن نیست. در سده دوم میلادی، ششم ژانویه را روز تولد مسیح می دانستند، اما در سده چهارم، کلیسای کاتولیک رم، این تاریخ را ۲۵ دسامبر و غسل تعمید آن حضرت را ششم ژانویه اعلام کرد. (مانوکیان، ص ۲۴)

تا سال ۳۷۹ میلادی، کلیساهای مسیحیان در بین النهرین و قسطنطنیه مراسم روز تولد حضرت عیسی مسیح را ششم ژانویه برگزار می کردند.

"گریگور نازیانوس"، پس از انتخاب شدن به مقام اسقفی، تاریخ تولد آن حضرت را ۲۵ دسامبر اعلام کرد، پس از کناره گیری اسقف مزبور، این تاریخ بار دیگر به ششم ژانویه بازگشت و سرانجام در سال ۴۵۱ میلادی در کنگره "کالگدون"، میلاد حضرت مسیح را ۲۵ دسامبر و روز غسل تعمید ایشان را ششم ژانویه اعلام کردند (مانوکیان، ص ۲۵). از آن پس بیشتر مسیحیان جهان این مناسبت را ۲۵ دسامبر جشن گرفتند، لیکن ارمنیان روز ششم ژانویه را روز تولد آن حضرت می دانند و جشن میلاد را در این روز برگزار می کنند.

سبب انتخاب ۲۵ دسامبر به عنوان میلاد پیامبر مسیحیان آن است که در آن عصر، پرستش ایزد مهر در اروپا رواج و نفوذ بسیار داشت و ۲۵ دسامبر روز تولد مهر بود و برای به فراموشی سپردن آن، این روز را تولد حضرت عیسی مسیح اعلام کردند.

برابر قانون هفتم از قوانین سی و چهار گانه کلیسای ارمنی، "مراسم جشن میلاد حضرت عیسی مسیح باید ششم ژانویه، به همراه تشریفات ویژه و سرودن آوازهای خاص مذهبی در تمام کلیساهای ارمنی برگزار شود." (مانوکیان، ص ۳۶)

ارمنیان روز ششم ژانویه ابتدا مراسم مذهبی تولد آن حضرت را در کلیساها برگزار می کنند و سپس مراسم خاص غسل تعمید را به جا می آورند.

بیشتر مسیحیان جهان ۲۴ دسامبر درخت کاج به خانه های خود آورده، تزئین می کنند و آماده شرکت در مراسم تولد عیسی مسیح می شوند، لیکن ارمنیان در روزهای پایانی ماه دسامبر اقدام به تهیه درخت کاج و تزئین آن می کنند و در شب ۳۱ دسامبر اعضای خانواده در منزل بزرگ خانواده جمع می شوند، به صرف شام شب عید می پردازند و ساعت ۱۲ شب حلول سال نو را به یکدیگر تبریک می گویند.